

KÖZMŰVELŐDÉS.

Az erdélyi róm. kath. irodalmi társulat heti közlönye.

MEGJELENIK MINDEN SZOMBATON.

Előfizetési díj:

Egész évre	4 frt.
Félévre	2 „
Negyedévre	1 „

A társulat minden rendű tagjai
a lapot tagdíjaikért kapják.

A lap szellemi részét illető cikkek a szerkesztőségnek, az előfizetési pénzek a pénztárnoki —, az esetleges reklámciók pedig a kiadóhivatalnak küldendők.

„Egyházpolitikánk.”

II.

Lapunk múlt heti számában kivonatoltuk Spectator fejtegetéseinek lényegét. S mivel ő is — velünk együtt — katolikus állásponton áll, — könnyen bele mehetünk ezafolatába. Mindkét félre nézve döntök ez esetben a theologiai argumentumok.

Fejtegetéseit már a *priori* téveseknek nyilváníthatja minden katolikus, a ki figyelemmel nézi a belőlük levont következtetéseket.

Mi is csak a végeredmény? Az — hogy az államnak jogában áll megszabni mindazon feltételeket, melyek alatt egy ilyen társas élet keletkezhet; jogában áll kánuisztat megállapítani mindazon eseteket, melyekben a társas életet megszüntetnek tekintni s végre mindezen ügyekben állami judikaturát gyakorolni. Az állam Spectator szerint mindezt a dogmák sérelme nélkül teheti, csupán csak a „házasság” elnevezését kell egy jobb kifejezéssel pld. „társas élet”-tel töltésére. (játssz a szavakkal.)

No hát tisztelt Spectator úr! — mindez nem egyéb, mint polgári házasság czéger nélkül; vagy is polgári házasság tágabb értelemben, melynél a házasságkötés és feloldás feltételeit az állami törvény határozza meg, de a kötés formáját nem tekintti a házasság lényegének. (Szűkebb értelemben vett polgári házasságnak azt nevezzük, mely csak is polgári közegek előtt köthető.) S csakugyan összes hit és jogtudósaink szerint nem az tartozik a polgári házasság lényegéhez, hogy az polgári közegek előtt köthessék meg, hanem az, — hogy házassági ügyekben az állam gyakoroljon törvényhozói és bírói hatalmat; hogy az állam határozza meg, ki köthet érvényesen házasságot és ki — nem, hogy az állam ítéljen azon kérdés felett, — van-e két fél között házasság, vagy nincs és hogy a felek kötelezvék-e az együttélésre, vagy nem? Mindentűt tehát, hol a házasság közti viszonyoknak lényeges részeiben az állam gyakorol törvényhozói és bírói hatalmat, — ott polgári házasság van. Lehet aztán az esketők akár a szolgabíró, akár bizonyos egyházi személy, mint az állami hatalom mandataria.

Ne is ringassa magát Spectator abban a hitben, mintha csupán a *czimeres polgári házasság* ellenkezne az egyház dogmaival; s ne gondolja, hogy az egyház csak azt a házasságot kárhoztatja, mely „polgári házasság” czímet visel s nem

inkább azt a törekvést, mely a keresztények közti házasságot állami jogintézkedés tárgyává akarja tenni. Egyre megy, akár a polgári házasság czimén, akár az egységes családi jog kodifikációjának neve alatt támadjuk meg az egyház matrimonialis jogát. Különség legfeljebb csak az lehet, hogy az előbbi az egyháznak házasságjogát — legalább mint tényt elismeri, s midőn e tényt — mint szerinte jogtalant — akarja ferontani, nyíltan ölti föl hadi zubbonyát. Mig az egységes családi jog kodifikátora Spectator szerint így gondolkozik: nekem — az államnak jogom van a házasságok egymás közti viszonyának jogi rendezéséhez; én nem bántom az egyház elveit, övé a házasságkötés terrenalma, — birtokolja azt szabadon, tölem teljesen függetlenül; én csupán a két fél közti viszony fennállásának és felbomlásának feltételeit szabom meg, s hogy a sérelemnek legkisebb látszata fenn ne forogjon, még a házasság elnevezését is kerülöm; *társas életnek* nevezem azt, melyre mint alapra építkezem. Ilyen eljárás, ilyen gondolkodási módja csak a megátalkodott bűnösöknek lehet, kik elvileg nem védelmezik a bűnt, gyakorlatilag azonban megszokva járják utait. Nem szükséges, hogy az állam kategorikus tételben mondja ki: „a házasság nem hozzám, én hozzám tartozik”; elég az is, ha végrehajtó hatalmának tudatában az egyházéival homlokegyenest ellenkező törvényeket alkot bármilyen czimén. Ott törekvéseinek elvi alapot szerez csupán: itt még az önkényre, a fegyverek erejére támaszkodik. A végeredmény azonban mindkettőnél ugyanaz: az egyház kivételzetése kétezeréves jogaiból.

Spektator jól tudja — mi a dogma.

Dogma először is az, hogy a *házasság szentség*. Továbbá a katolikus egyház tana az is, hogy „a szentség nem esetleges, a szerződéshez csatolt tulajdonság, hanem oly értelemben tartozik magához a házasság lényegéhez, hogy keresztények között *csak* házasság szentsége által köthető törvényes frigy s az e nélkül kötött frigy *puszta ágyasság*.” (IX. Pius pápa 1852 decz. 19-ről kelt levele Sardinia királyához.) A házasságtól tehát, mint természetes szerződéstől a szentségi jelleg elválaszthatlan, a mit XIII. Leó pápa Ő Szentségének 1880. febr. 10-iki *Arcanum divinae sapientiae* kezdetű encyclikája után a katolikusok közül senki sem tagadhat.

Dogma az is, hogy az egyház saját eredeti jogánál fogva állíthat fel házasságbontó akadályokat. A tridenti szent zsinat XXIV ülésének 4. kánonjában ezeket mondja: „si quis dixerit, ecclesiam non potuisse constitucere impedimenta matri-

monium dirimentia, vel in iis constituendis errasse: anathema sit.“
 Hogy pedig ez a jog az egyházat saját eredeti jogánál, nem pedig egy — töle idegen hatalomtól — átruházott jognál fogva illeti meg, azt a zsinat lefolyásának történeten kívül bizonyítja VI. Pius pápa „*Actorem fidei*“ bullája, melyben egyenesen kárhóztatva van azon állítás, hogy az egyház csak az államhatalom beleegyezésével szabhat meg bontó házassági akadályokat. Sőt kimondjuk azt is, hogy e hatalom *egyedül* az egyházat illeti meg. Ez, ha szorosan véve nem is hitzikkely, mindazonáltal a katolikus hithez tartozik. Bizonyítja VIII. Pius, XVI. Gergely, IX. Pius és XIII. Leó pápa iratai, melyekben a tridentinai zsinat határozatai vannak jobban és jobban körvonalozva. IX. Pius pápa a következő tételt: az egyháznak nincs joga bontó házassági akadályokat felállítani, hanem ezen hatalom az államnak kompetál, mely a már létező akadályokat eltörölheti — mint tévest elvetette. Sylab. LXVIII.)

Mint hogy pedig a szerződést a szentségtől elválasztani nem lehet — a kettő egy és ugyanazon dolog lévén, a polgári hatalom a szerződés felett rendelkezve, rendelkeznek a szentség felett is, s ha vitatni maga számára a jogot a szerződés érvénye felett itéli, akkor a szentség érvénye felett is itél, a mi pedig a *diametro* ellenkezik az egyházi felfogással, mely a lelki javaknak legfőbb és egyedüli kiszolgáltatója: következik és pedig a tridentinai zsinat. 12. kanonja értelmében *dogmaként következik, hogy a házassági perek legalább a kötelek és a cselekmény érvényességére nézve az egyházi iudikatura köré esnek.* VI. Pius pápának egy 1788 szept. 16-án kelt levele világosan kimondja, hogy ezek felett kizárólag az egyház joghatósága illetékes.

Kath. dogma végül az is, hogy az egyház törvényei szerint egyszer érvényesen megkötött házasság felbontatlan, miből következik, hogy egyetlen hatalomnak sem áll jogában egy ilyen házasságot az egyház törvényeinek ellenére felbontani.

Ha már most mindezeket figyelembe vesszük, okvetlenül már a *priori* tévesnek kell mondanunk Spectator egész okoskodási rendszerét, mivel tévesek, dogmaellenesek mindazon állításai, melyekben a házasság, vagy a mint ő nevezni szereti — a *társas életkötés* és feloldás feltételeinek megszabását, ugy az ezek feletti iudikaturát is az állam részére vindikálja. A különbség közte és a *polgári* cizmetviselő házasság védői között csak abban áll, hogy ezek szembe, ő meg *bona fide* háta támad.

Spectator nem abban téved, hogy helytelen principiumokból indul ki, (hiszen röpiratának egyik részében a kath. egyház alapelveit a házasságra nézve ép úgy fejtegeti, mint egy theologus), hanem abban, hogy nem vonja le a keresztény tannak természetszerű folyamányait. S így fájdalom, akaratlanul is azon gallikán theologusok és jogtudósok sorába lép, kiknek tulhajtott szabadelvíségét maga számára használta föl a XVII. és XVIII. század különöz irányja. Ez a szabadelvíség szült aztán vég nélküli összeütközéseket a két joghatóság között, s ez hízlatla folyton a világi hatalom tulajkapásait, míg végre megtestesült a rendszer, mely 1789-ben ülte diadalát. Spectator a tulságos benevolencia hajtja tévedésbe. A jóakarát bősége ugyanis az eszméket az egyéni impreszsiók, hajlamok szerint módosítja, megbontja a következtetések erős láncolatát, s nyomása alatt sántítani kezd a logika. Így történik ez Spectatorral is.

Tudjuk azt, hogy röpirata nagy port ver föl a világi katolikusok körében: tudjuk azt, hogy kormányférfiaink sem fogják figyelmen kívül hagyni azt az elvi distinkeziót melyre ő — a családi jognak dogmatikus sérelem nélkül való állami rendezését egész nyugodtan fekteti. Épen ezért nem elég fejtegetéseinek alaptalanságát a konzekvenziák dogmaellenes voltából mutatni ki, — szillogisztikájába is bele kell tekintőünk, hogy lássuk, s lássa ő is — hol van a hiba.

Okoskodása szillogizmusban ez:

1. Az egyházé: a házasság szentsége; az államé: a polgári jogviszonyok feletti teljesen független törvényhozás és bíraskodás;

2. Már pedig az egyház nem a házasságban élő felek *családi viszonyát, tehát nem a házias élet állapotát*, hanem a házasságnak a felek kölesönös akaratnyilvánítása útján való megkötését, vagyis a házasságkötés cselekményét tekinti szentségnek.

3. Ergo az ő körébe csak a házasság megkötése, a polgári jogrendhez pedig a felek *családi viszonya* — a házias élet állapota tartozik.

Erre a szillogizmusra is elmondhatjuk, hogy „versnek vers ugyan, de igaznak nem igaz.“

Az első pont alatti kétágu decizumot aláírjuk szó szerint. Csupán a „polgári jogviszonyok“ kitételét akarjuk egy kissé tisztába hozni. A házasság polgárijogi eredményeit általános közfelfogás szerint a külső vonatkozású ügyek — a felek állásának, rangjának, továbbá a hozomány és örökösödésnek kérdései teszik. Ezek felett az állami független törvényhozást és bíraskodást készséggel ismerjük el.

Altétele a második pont alatt már részben igaz, s részben téves. És itt újra tisztáznunk kell egymást. Spectator a *családi élet* fogalmát a *házias élet* fogalmával annyira összezavarja, mintha teljesen *terra ignota* volna előtte a házasságjog és a családjog közti különbség. A kettő kétféle gabona, épen úgy, mint a nekik megfelelő jog. A család a házasságon, a családjog a házasságjogon épült fel. Tartalomra amaz tágabb fogalom. S ugy különböznek egymástól, mint gyökér a fától. A házasság: *egy férfinak egy nővel való törvényes szövetezése, oszthatlan, teljes és legbensőbb életközösségre.* A család fogalmát pedig *azon közösség és kölesönös köteleki viszony tölti ki, mely részben a házasságban élő felek, s részben az ezen viszonyból származott gyermekek között létezik.*

Ennél fogva a családjog sem egyébb, mint a házasság polgárijogi viszonyairól, az atyai hatalom, gyámság, s részben az öröklésről szóló jogszabályoknak összege. Házias élet két fél — egy férfi és egy nő között van; a felek *családi viszonyának* fogalma pedig a gyermekek, a vérrokonok fogalmát is magába zárja. Ebből látható, hogy a házias élet és a családi élet egymással kölesönösen fel nem cserélhetők. Pedig Spectatornál ez a két fogalom hosszú tékre erőszte szabadon váltakozik. A „házias élet állapotának“ kitételét ugyanis több helyen mint egyszerű parafrazist dobja oda a *házasságban élő felek családi viszonyának* kitételéhez. A fogalmaknak ily önkéntes felforgatása mellett könnyű aztán felállítani egy olyan zárzavaros tételt, minő a második pont alatti.

Most már rátérhetünk az altétel elbírálásába is.

Hogy az egyház a házasságban élő felek *családi viszonyát* nem tartja szentségnek, ez igaz és a fennebbiek után világos

is. *De hogy a házasságot állapotát ne tartaná szentségnek*, — ez már egyszerűen téves.

A ki tudja, hogy mi a házasság anyaga, alakja, kiszolgáltatója, s továbbá tudja azt is, hogy az úgynevezett *forma tridentina* nem tartozik a házasság belső lényegéhez, — annak tudnia kell azt is, hogy a jelzett *házassági állapot* csak folytatása, mintegy örökös betetőzése a házasságkötés esekelményének. Nem értjük itt aformalis czeremoniákat, melyek ünnepélyesalakbavaz oltár előtt, házasságkötés esekelményének lényegét körülveszik. *A kötés ünnepélyes formája* semmi szín alatt sem zavarandó össze a *kötés esekelményével*, melynek lényegét *jérfi és nő között a test és lélek kölcsönös átadása és elfogadása képezi, osztatlan teljes és legbensőbb életközösségre*. S ez az életközösségre szóló *osztatlan benső és kölcsönös odaadás és elfogadás folytatódik a szerződésleg létrejött benső viszony minden lényeges megszaktatása nélkül a házias élet állapotában*. Más szavakkal: nem az a pillanatnyi formalitás, mely ott a templomban végbe megy, tehát *nem a házasság kötés külső ténye* — mint azt Spectorator hiszi — képezi a szentség lényegét, hanem két szívnek kegyelemmel megáldott kölcsönös és maradandó egymásra olvadása, melynek tartania kell mindaddig, míg azt egyik, vagy mindkét fél részéről a halál fel nem oldja. A meddig tehát két fél között meg van a házassélet viszonya, mindaddig a szentség is megmarad.

Hamis lévén az áltétel, hamis lesz következtetésének az a része is, melyben *a házassélet állapotát* a polgári jog-rendhez tartozónak mondja. Spectorator szillogizmusa — szigoruan véve — abban a bajban szenved, mit a logika *petitio principii*, vagy elveszesztatásnak nevez.

A tanítói és kántortanítói jövedelmek összeírása.

E lap olvasói többnyire papok, kántorok és tanítók; ezeket tehát közelebről érdekli a ezimzett ügy.

Eddigél már minden plebános, kántor és tanító előtt tudva van, hogy a nm. vallás és közoktatásügyi m. kir. miniszterium az összes közigazgatási bizottságokhoz és az erdélyi róm. kath. Status igazgatótanácsához 1893. évi június hó 30 ról 29751. sz. alatt egy terjedelmes rendeletet intézett, melyben a tanítói állomásokkal egybe és a nyugdíjba számítható tisztán tanítói javadalmak összeírását kívánja s annak eszközlésére 16 pontból álló részletes utasítást is ad.

Most nem kutatom, hogy a jelzett ministeri rendelet miért lett a lelkeszi hivatalokkal közigazg. uton közölve, mielőtt az püspöki közlevelekben is köröztetett volna; azt sem vizsgálom, hogy ily tartalmu rendeletek elfogadhatók volna-nak-e közg. uton. Ilyen kérdéseket most fejtegetni már elmulta idejét, miután az erdélyi püspöki főhatóság is 2728. sz. alatt már kötelezőleg elrendelte a ministeri kívánságok teljesítését. Az összeírás tán sok helyen megtörtént; sok helyen most folyik; sok helyen tán még hátra van, mert a ministeri rendelet is az összeírás munkálatokat október hó végéig kívánja befejeztetni.

Feltesleges munkát tehát még most sem végzek, ha az ügy fontosságáról és az összeírásnál követendő legezélszerűbb eljárásról egy-két szót írok.

Az összeírás fontosságát s az eljárás kényességét erdélyi püspöki utasításunk is hangsulyozza, midőn a ministeri rendeletnek főkép egy pontjára, a 8 ra utal s felhívja rá az

az érdekelt tényezők figyelmét. Én hasonlóan fontosnak találom a 16. pontját is, mely szóról szóra így hangzik: „16. Minthogy a tanítói fizetésekről illetén módon ez alkalommal beszerzendő adatok, a tanítói fizetések körül előfordulható bármily kérdésben jövőben irányadók lesznek, már a tárgyalás alatt kijelentendő ugy a tanító, mint az illetékes iskolaszéki kiküldötött előtt, hogy . . . . stb.“

Miért fontos e pont? mi a következménye a gyakorlatban, az életben?

A kántori és tanítói fizetések most összeiratnak. A tisztán kántori és tisztán tanítói fizetések egymástól elkülönítetten tüntetnek ki, mert a minister így kívánja. A hol kellő okmányok birtokába vannak, ott könnyű ez a kitüntetés, pl. az olyan állami vagy közszégi tanítói állomásoknál, melyeknek tanítói bizonyos megállapított díjért kántoroskodnak is. A hol pedig akántoriés tanítói állomások eredetük- és tejlődésükkel fogva oly annyira össze vannak forrva, hogy jövedelmeik is minden részletezés nélkül együtt vannak megállapítva: ott már nehéz és kéüyes az elválasztás, s vagy egyik vagy másik állás kárára történik; ilyen a legtöbb kántortanítói állomás, főkép a kevés székelyföldön.

Erre hivatkozik püspöki utasításunk is, midőn a kántori, jelenleg kántortanítói állások eredetéről szólva ezt mondja: „Már pedig ha az ősi intézményünk értelmében elválasztatlan kántortanítói javadalom erőszakosan — mert máskép lehetetlen — két részre osztatik: bekövetkezik menthetetlenül az, hogy iskoláink államosítása esetén, a mi pedig nyiltan és leplezetlenül ezéloztatik, tisztán kántori állásaink kellő javadalom nélkül maradnak.“

S mi lesz akkor? Ős időkől fogva a hívek eredetileg első sorban a kántortanítókkal bérekkel, juttatásokkal, szükségese épületekkel, földekkel, földbirtokokkal, kepevel és egyéb járandóságokkal; a kántorok aztán csak mellesleg lettek a gyermekek tanítói, ludirectorai a kántorin kívül minden megkülönböztetett tanítói fizetés nélkül a legujabb korig, amikor már tanítói ezimen is szavaztatott meg számukra fizetés. Ezen külőb tanítói fizetés tehát, a hol az alapító vagy adományokmány nyiltan kitünteti, tanítói fizetésnek bemondandó, a többieknek mintegy erőszakos kiszaktatása kántoraink jövedőbeli állásátönkrejuttatja sőt lehetetlenné teszi; mert a szegény neptől nem lehet várni és kívánni, hogy kántoraink jövedőbeli a tanítói nyugdíjintézet vagy felekezeten iskola kedveért elvétetvén, ő kántorát ujabb áldozatokkal dotálja.

Ez utóbbi sejtetem nemesak államosítás esetén valósul meg, hanem a minist. rendelet 16. pontja szerint egyéb esetekben is, ha a rendelet a minister intentiója és utasításai szerint érvényesül. Ugyanis az eszerinti összeírás után lesznek tisztán tanítói és tisztán kántori jövedelmek. Megtörténik, hogy a tervezett jövedelemosztás után főkép a kevés helyeken a kántori rész tekintélyes összegre rug, míg a tisztán tanítói rész a 300 frtot meg sem közelíti. Lesznek tanítók, kik aztán így gondolkoznak: a kántori fizetésre részalgalóbb mint kántor, tisztán tanítói fizetésem pedig esekély, mert az 1893. évi, a tanítói illetményeket rendező tezik értelmében a tanítói fizetések minimuma 300 frtban van megállapítva — ennyit tehát a törvény értelmében tanító ezimen még a minister közbeléptével is követelek. Ime a sejtetem.

Vagy fordítsuk meg az előbbi gyakorlati esetet; tegyük fel, hogy a tervezett jövedelem elosztás szerint a száraz tanító dús részt kapna, míg a tisztán kántori rész esekélyre devalválódnék. Ez esetben is lennének oly tanítók, kik tisztán tanítói fizetésükkel meg levén elégedve azért a esekély kántori díjért nem lennének hajlandók tovább is a papot szolgálni, ha csak a kántori fizetést nem emelik. Ine a sejtelen újra megvalósulva. — Ilyformán még az is megtörténne, hogy az eddigi kántortanítói fizetés, melyért eddig szívesen tanított és kántoroskodott valaki, a rendelet értelmében kétfelé osztván sem a tanítói 300 frt minimum nem telik ki belőle, sem a kántori rész nem elegendő — s mi történik akkor? Mindkettőt kell emelni. Ine, a sejtelen új alakban.

Ezen és hasonló esetekben bekövetkező zavar, az egyházra igen káros, a népre igen terhes lehet, melyet csak nagy óvatossággal és körültekintéssel lehet megelőzni. Belátta ezt a nm. püspöki kar, midőn részletes utasításokkal látta el papságát a jelzett összeírásra nézve, részint pedig az összeírási jegyzőkönyvet másolatban hozzá felterjesztetni rendelte, hogy kényes esetekben a kellő intézkedéseket tegyék. Valódi főpásztori gondoskodásra mutatnak ez intézkedések.

A plebánosok is mint iskolaszéki elnökök nagy óvatossággal és körültekintéssel kell az összeírásnál eljárnia, nehogy újabb megterhelhetőség esetén híveit haragítsa magára vagy részrehajlás esetén az állam büntető karját kelljen éreznie. Erről egy más cikkben.

(Vége köv.)

A bányavidéki róm. kath. esp. kerület plebániáinak rövid története.

Írja: **Kovács Gyárfás.**

(Folytatás.)

G. Esperesek.*) Főtisztelendő esperes-elnök ur! tisztelt korona gyűlés! — Másodizben vagyunk szerencsések ezen esp. kerületben általános papi gyűlést tartanunk. Én is másodszor vagyok szerencsés ezen esp. kerület ügyeivel koránkon foglalkozni. Mult gyűlésünkön rövid általánosságban ismertetem kerületünk multját; ma pedig kísérletet teszek azok emlékeinek felelevenítésére, kik, mint „oculi episcopi“, kerületünk őrszemei gyanánt szerepeltek a mult és közel multban. Igen, töredékes történelmi adalékokban megemlékezem azon espereseinkről, kik eddigelé ezen hegy-völgyek közt szétzórta működött és működő papság élén állottak.

Tudjuk azt, hogy ezeltől ötven évvel az erdélyi egyházmegye XVI esp. kerületet számlált. Ezeknek egyike a régi „Archidiaconatus Albensis“ is volt, magában foglalva a mostani gyulafehérvár-hegy-alyai és a Gyula-fehérvár-bánya-kerületi esperességeket. Az Albensis Campestris és Albensis Montanus titulusok alatti szétkülönítése emez Archidiaconatus Albensisnek Haynald Lajos erdélyi püspöksége első

*) „A bányavidéki esperesek“ felolvasottat őszi gyűlésünkön 1893. szeptember 27-én. A jegyzőkönyv 6. pontja értelmében mint a plebániák történetének kiegészítő része, szíves közlésre ajánlott.

éveire esik. (Közművelődés idei 20 sz. „Az erd. egyhm. új Schematismusa.“)

Ezen elkülönítés nagyon helyeselhető egyházkormányzati intézkedésre vall; mert ha a régi esp. kerület véghatárait — (Offenbánya, Nagyalmágy, Nagyg, Szász-Sebes, Nagy-Enyed és Túr) — megtekintjük, melyek jelenleg Arad-, Hunyad-, Alsófehér- és Tordaaranyos megyékre szökellenek: önkénytelenül helyeselnünk kell már Szepesy Ignác püspöknek is azon intézkedését, melynél fogva ő a nagy kiterjedésű Albensis Archidiaconatus három alesperesi körre: zalathnai offenbányai és nagygára osztotta vala; mert akkor a kerületet egy alesperesnek valóban lehetetlenség volt adminisztrálni. (Lásd Stat. Dioc. Sec. IV.)

Mi. t. koronagyűlés, az Albensis Archidiaconatusnak Montanusra szétkülönített részéhez tartozván, ugy hiszem nem lesz érdektelen, ha nemcsak azon esperesciukre gondolunk vissza, kik a fert érintett elkülönítés előtt a nagyvidék papságának élén állottak, hanem, kik különösen a megoszlás után valának már szűkebb területünkön „püspök szemecik.“

A megoszlás előtt (mennyire protokollumaink, plebániák történetei és az espereslátogatási vidimálásokból kivethetém) espereseink voltak:

1. *Stejélt Márk* 1744—1771 zalathnai plebános és t. kanonok, ki alatt Mária Terézia építteti a zalathnai templomot.
2. *Csatári Nagy József* 1775—1784. Főesperes, később kanonok. A forradalom alatt rombadőlt zalathnai papi lakot alatta emeltette a kinstár. Előbb zalathnai plebános, később theologus kanonok.

3. *Hene Ferencz* 1784—1798. Zalathnai plebanos-alesperes, 1807-ben pedig székesegyházi főesperes, majd prépost és délnémet püspök. A zalathnai gazdag egyházi alapok megerentője.

4. Hene esperessége után a nagygai kör egyik kitűnő tagja alespereskedik. Tudniillik *Lamásch József* nagygai plebános. Esperessége tartott 1798—1800. Ez a Lamásch legnagyobb érdemeit a nagygai plebánia megizmosítása és az ottani unitus egyház szervezése körül fejtette ki.

5. 1805—1808. *Mihály János* kfehévári plebános főespereskedik, ki

6-iknak ugyan ez évben (1808) telvált *Winkler Ignác* székesegyházi főesperes-kanonok és a kerület élén áll 1815-ig.

7. 1815 márcziusában *Szeredai Mihály* a kerület esperese, mint kfehévári örkanonok, de csak kevés ideig, mert mint

8-adik ugyan 1815 évben már *Schlauf Sebestyén* zalathnai plebános végzi az esperesi teendőket, mint alesperes; azonban 1818-adik évben főesperessé is kineveztetve e címét és hivatalát 1842-ig (haláláig) viselte.

Schlauf, mint főesperes alatt, időközben — két alesperes nevével is találkozunk. Egyik *Darvas Péter* offenbányai alesperes (1819—1823), másik *Dürr József* nagygai plebános, esperes levén 1820—1828. Azonban ezek czimeiket, ugy lát-szik, hogy csak tituli causa viselték, mert működésükről semmi okmány sem beszél.

9. Schlauf után 1842—1849 *Kovács József* abrudbányai plebános neveztetett ki főesperessé, ki az oláhok által 1849 május 10-én a Csernitz pataka mellett leglyilkoltatott.

10. Kovácsot kevés interregnum után 1849 december

12-én az esperesi funtiók teljesítésében követi Bodnár Lajos t. kanonok és nagyági plebános, kinevezetve főesperessé 1850 január 21-én. A jó öreg nr időközben valóságos kanonokká is kinevezetve — 1870-ig viselte a főesperességet. Ő volt legelső, ki az „Archidiaconus districtus Montanus“ ezimet kerületünkben viselte, ha igaz a Közművelődés fennebbi azon állítása, hogy Haynald püspöksége első éveiben lett a „Campestris“ és Montanus“ esperességek megkülönböztetése.

Utána már mint csak „Albensis Montanus“ esperesek következők fungálnak:

12. 1870-ben Bodnár lemondván a főesperességről, nyomdokába lépett Kapatán Márton verespataki plebános, mint alesperes, de 72-ben zalathnai plebánossá nevezetvén ki, főesperessé is előmozdított, viselvén hivatalát és ezimet 1875-ig, midőn székesegyházi kanonok és papn. rektor lett.

13. 1875. augusztus 22-ediki kelettel (2436 sz.) Kapatán után az esperesi teendők végzésével Kornely Dénes abrudbányai plebános bizatik meg, míg következő év márczius 5-én fungens alesperessé is kinevezetik. Espereskedett 1880 ápril 7-ig, midőn elhalálozván, ugyan e hó 9-ediki kelettel Ninger Ignác zalathnai plebánossá ruháztatik az esp. teendők végzése.

14. Ninger már következő (1881) év július 5-én a főesperességet is elnyervén e ezime és hivatalával 1885-ig szeretetreméltoskodott; ekkor ad altiora — szeben-fogarasi főesperessé és „abbas Spiritus Sancti de Báth-Monostor“ — méltóságra emeltetve — elhagyta kerületünket, és

15. az alesperesi kormánypálcát Rác István nagyági plebános veszi át, ki ezt hordozta 1890 ápril 27-ig, midőn hasonló minőségben Szászrégenbe helyeztetve át, örökébe lépett.

16. odiknak Apostol Alajos verespataki plebános, ki azonban csak 1891 július 26 ig alespereskedett, mert ekkor a halál elragadta körülkötél és

17. ediknek alesperesünk 1892 évi 1984 számú rendelettel kinevezetett azon férfi, kit jelenleg szerencsések vagyunk elnökünkül tisztelnünk — Csiki János zalathnai plebános, büszkeségünk és diszünk, kinek ezennel egy tünepélyes éljant indítványozok.

Tehát eddigelé a bányavidéki kerületben fungenskedett 17 esperes; és volt két olyan lilaszin övesünk is, kik mint ilyenek csak az alesperesi ezimet viselték, de tényleg nem hivataloskodtak. (Darvas Péter Offenbányáról és Dürr József Nagyágról.)

Mindezek közül Abrudbányára esik 2, Nagyágra 3, Verespatakra 2, Zalathnára 7, Fehérvára 3 esperes, és egy-egy titularis Nagyágj meg Offenbányára.

Ugy hiszem, ha meggondoljuk, hogy ha ezen hegyvidék közt fungenskedett esperesek legrégebb idejét a legelső — Stejelits Márk alatt — 1744–1771 közti időközre fixirozhattam: nekik mind neveiket, mind chronologiai egymásutánjukat sikerült eltalálnom, annális inkább, mert plebániánk részben emez idő között, részben pedig mig azon innét szerzetvén, tévednem a személyek és sorrendben nem lehetett.

Mi aztán espereseinket illeti, általában nemcsak arra érdemesítették, hogy kerületünk főnökei legyenek, hanem, mert sokan közülök egyházmegyénk nagyobb talentumai közé

tartoztak: azért az esperességuél nagyobb rangfokozattal is lettek kitüntetve, vagy mint kapacitások általános méltánylásra érdemesítve. Így:

Hene Ferencz*) kanonok, prépost és dulcinói ez. püspöki méltóságra emeltetett, mint buzgó pap és tudományos férfi.

Lamásch József abbas Sanctae Catharinae de Brassovia — lett; különösön Nagyágon kifejtett lelkipásztori buzgalma és szervező munkásságánál fogva e promociót megérdemelte. Verseket is írt.

Ninger Ignác hosszas tanügyi fáradozásaiért méltán viseli az apáti süveget.

Csatári Nagy Józseftől, ki a zalathnai régi paplak építése körül annyit fáradozott, senki sem irigyelte, hogy mint theologus kanonok halt meg.

Mihácz János és Winkler Ignác, mint székesegyházi kanonokok a főesperesség fáradozmai mellett, a tanügy terén is izzadoztak, míg Kapatán Márton, mint papneveldei rektor is ismert előttünk. Aztán Bodnár Lajost, a kitünő nevelőt és klasszikus férfit ki nem nézte örömmel stallumában?

Stejelits és Sebesvári t. kanonoksággal díszesítettnek, egy Schlauf Sebestyén is.

Kovács József főesperesi piros övét, még pirosabbá festette, midőn hazafiságával mártírsággal adózott az oláh gyilkosoknak.

Kornely Dénes takarékos gazda birében állott.

Rác István nyílt szívű kedves alesperes; tanügyi multja kötötte rá a piros övet.

Apostol Alajos önzetlen barátsága, verespataki hazafias ténykedése és költői lautjánál fogva is érdemes volt alesperesi kitüntetésére.

Csiki János esperesünk pedig, ha lelkipásztori buzgóságát el is tekintünk, már azon kezdeményezésénél fogva, hogy esp. kerületünk papjai alatta kezdették megtartani koronagyűléseiket: méltó arra, hogy sok elődjének utjain haladva, léptei egyenesen egy kanonoki stallumba vigyék.

Fent nevezettek közül tehát egy — Hene lett prépost és ez. püspök, kettő — Ninger és Lamásch apátok lettek; három — Mihácz, Winkler és Szeredai mint székes kanonokok főespereskedtek; három — Nagy, Bodnár és Kapatán, mint főesperesek nyertek kanonoki stallumot; három — Stejelits, Sebesváry és Schlauf, mint esperesek t. kanonoksággal lettek méltányolva; egy — Kovács mint főesperes hal meg, négy pedig — Kornely, Rác, Apostol és Csiki, mint alesperesek ismertek élünkön.

Ezek után élő mostani és volt espereseinknek adjon Isten sok jót, a meghaltaknak pedig örök nyugodalmat!

(Folyt. köv.)

Kisebb közlemények.

-- Vidéki levél. Ntdő korona gyűlés**) Krisztusban kedves testvérek!

Figyelemre méltó korunk ama romboló törekvése, mely-

*) Nem chronologiai, hanem rangszerinti méltóság fokozatánsszámítatnak Henés a többiek, hogy így a rangfokozat statisztikája összeállítható legyen.

**) A bányavidéki esp. kerület papságának 1893. év szept. 27-én tartott koronáján felolvasta: Csiki János esperes. Beküldő.

nek főcélja az egyházat elkülöníteni az államtól, ez által az államot kivetkőztetvén az erkölcsökből, az egyházon is azon halálos sebet képzelet ejteni, mely végzetes leend Krisztus földi országának tekintélye és hatalma véve. Ezen véstetjes áramlattal szemben, Krisztusban kedves testvérek! mi vagyunk hivatva küzdeni, az észnek hatalmunkban álló minden tegyverével, a szívnek legmelegebb érzelmeivel és hivatásunk láng buzgalmaival!

Küzdenünk kell! hisz ellenségünket semmi sem érintetné kellemesebben, mint a mi tértelenségünk. Nem ok nélkül mondja szentséges Atyánk XIII. Leo pápa, Magyarország püspökeihez intézett körlevelében: „aggodalomra új okul szolgálunk a veszélyek, melyek a vallást napról-napra jobban fenyegetik”, — ugyanazért int fenn tisztelt körlevelében, mondván: „miután egy az egyetértés megerősítésére, valamint a katolikusok tevékeny okosságának felébresztésére csodálatos erővel bírnak, mint azt a tapasztalás igazolja a katolikusok évi gyűléseiket, melyekben a kath. ügyről, a hit és erkölcsökről, a lelkek gondozásához tartozó dolgokról, a kegyes cselekedetek minden fajáról közösen tanácskozhatnak, azért nagyon obajtunk, hogy ilyenek buzgón tartassanak”. —

Örömmel tesztek vallomást arról, hogy e nemes kerület papsága szentséges atyánk ezen intelmeinek teljes tudatában igyekszik megragadni minden kedvező alkalmat arra nézve, hogy vallásunk, egyházunk igazságaiért harcoljon! s így talált mindnyájuk keblében, ezen korona gyűlésre kiküldött szerény meghívásom visszhangra, melyet midőn készséggel constatálni szerenesés vagyok, örömmel ragadom meg az alkalmat arra nézve, hogy önöket a bányavidéki esperesi kerület ez idő szerinti második korona gyűlésén lelkem egész melegével üdvözölhessem!

Erős a küzdelem, nagyok a hullámok, melyek szent Péter hajóját esapkodják. Igen! a mindnyájunk előtt ismeretes egyházi-politikai mozgalmak azok, melyek a legjobb gondolkodásnak kebleit méltán érintik fájdalommal, mert egyházunk lealáztatását ezélezzik! Elkéseredett harcra kell szállnunk korunk ezen áramlata ellen, bizva annak erejében, a Ki ama boldogító ígéretet tette, mondván: „én veletek vagyok a világ végezetéig”. Krisztusban kedves testvérek! Hogy mennyire biztosak lehetünk a győzelemben, s hogy tehát őrzi Krisztus egyházát, már abból is kiténik, mert helytartóinak, szent Péter székében a világ mindig bámulója volt. Ugyanez történt napjainkban is, a midőn a vallástalan liberalizmusnak jelen vergődése közepette is adott Krisztus anyaszentegyházának egy kimagasló világító oszlopot, melynek fénye a keresztény népek millióinak lelkét bevilágítja.

XIII. Leo pápa szentséges atyánk személyében nyújtott Krisztus a világnak vigaszt, a midőn hittel párosult lelki örömmel ülte ez évben püspöki jubileumának félszázados ünnepét! E. évi febr. 19. volt azon örökemlékü nap, melyen a világ minden részéről összesereglett népek és nemzetek ezrei a Római szent Péter Basilikában, kiki saját nyelvén kiáltotta a hordszéken belépő XIII. Leo pápának: „éljen a pápa király! éljen Krisztus egyháza! éljen a pápa uralma!!!” . . .

Ami magasatos, elragadó pillanat valóban Krisztus egyházának győzelmét, a kereszténység diadalmának, a pápaság fenségét híven hirdette! Ntdő Korona gyűlés! Ily lelki örömeiket nyújt Isten a világnak, melyek által ellensúlyozni akarja azon keserű küzdelmeket, melyeket hü követőinek szenvedniök kell!

Ntdő uraim! a mult évben tartott gyűlésünk óta a kerületi papság anyagi helyzetében beállott kedvező állapotot örömmel constatálhatom, mert, mint már ismeretes, a m. k. pénzügyminister mint kegyur, a státusunk által tett bemutatás alapján a kinestári lelkészek fizetését t. 1893. évi júl. 24-én 50887. sz. a. rendeletével — ez évi január 1. — évi 700 frtra felemelvén, a kinestári lelkészek epedve várt forró óhaja teljesült. Ugyanezért, a kegyur ezen nagylelkűségéért, szintén az indítványok során bátor leszek javaslatba hozni, hogy a főpásztor közvetítésével, a kinestári lelkészek nevében, a kegyurhoz hála-köszönő felirat intéztessek.

Krisztusban kedves testvérek! egy év lefolyása óta kerületünk papi testületében is — távozás folytán — történt változás; — azonban, a menynyire fájdalommal érintett egy derék, tudományosan képzett, vendégszerető paptársunk Dr. Szuchy Béla abrudbányai plebánosnak távozása: ép annyira kellemesen lepott meg Kegyelmes főpásztorunk azon böles intézkedésével, a midőn a megüresedett állomást — e kerület díszére — Dr. Lukács Antal paptársunkkal betöltötte, a kit midőn mindnyájuk testvéri szeretetében ajánlani szerenesés vagyok, a gyűlést az Urnak szent nevében megnyitom.

— **A katolikus tanügy az ezredéves jubileumon.** (Vége.) De nem megyek tovább e téren! Tudjuk mi mind, mik a mi bajaink! Nekünk orvossá kell.

T. közgyűlés! Jézus azt mondta tanítványainak: Menjetek és tanítsátok az egész emberiséget. Ez a parancs kötelezővé tette a tanítványok utódainak a nép tanítását. És a tanítványok utódai, hogy az emberiséget annál jobban oktassák s így — e minden emberi törvénynél kötelezőbb törvénynek eleget tehesse, mindjárt kezdetben életbe léptették a plebániai iskolákat, a hol a gyermekek értelmét és szívét pallérozták, hogy a keresztény tanítások magjai annál biztosabban kikelhessenek. Ezekből nőtt ki magát a mai népoktatás, melynek célja, ha a reális dolgokkal megbővült is, ugyanaz, mint akkor régen: az erkölcsi jellem fejlesztése azon célból, hogy később az életben ez uton tovább haladjon előre.

Kérdés, végig megtartották-e a tanítványok utódai azt a parancsot? Igen! Tartották-e iskolákat? Igen! S ha tartottak, vajjon nem iparkodtak-e munkájukat könnyíteni? És, ha iparkodtak, a mi az ember természetében fekszik, vajjon vívmányaikat nem adták-e át másoknak? Erre is csak igennel felelhetünk. Igen-e vagy nem?!

Mindenki igennel felel ugye-bár? Csak a nevelés-történet beszél mást. Olvassuk el neveléstörténelmeinket, vagy azon munkákat, melyekben ezekre hivatkozás történik, arra a ki nem mondott, de elrejtett célzat eredményére jutunk, hol a katol. egyház nem egészen teljesítette Mestere parancsát: nem mindenkor oktatta a népet kellőleg. A katol. alapon, tehát tisztán a Jézus szellemében dolgozó pedagógusok száma elenyészőleg csekély a nevelés-történetben. — s a kik föl is említettek, kevéske van rólunk mondva nagyon. Az az egyikét katol. mű is ez alatt a hatás alatt áll nagyon; sok tekintetben azért, mert nem önálló kutatások eredményei.

Pedig hát hazánk régi magasabb intézetei arról tanuskoznak, hogy alsóbb iskoláknak is lenniök kellett. Tudjuk azt, hogy azon följegyzésekben, melyeket a török-tatár pusztítások tönkre nem tettek, túltömött, látogatott felsőbb iskolákról beszéltek. Honnét kaphatták ezek a növendékeket?

Vagy akkor is olyan esoda-nép volt a magyar, mint a minőnek ma híresztelik, hogy készen ment az egyetemre, alsóbb képzés sem kellett hozzá? Lehetetlen ez.

Ha lehetetlen, miért hallgat akkor az ezen kor munkásairól a nevelés-történet!? Azt mondják nem található semmi följegyzés. Különös; hát éppen csak a kath. népoktatásügyi emlékei veszték el? Hiszen más emlékeket, sokat kikapartak már! Mert kellett lenni — ismétlem — munkásoknak, hiszen felsőbb iskoláink tömve voltak s községi vagy nem tudom én, milyen iskoláztatásról még akkor szó nem volt! —

Ha ezeket az emlékeket fölkeresték volna, nem beszélhetnének ma úgy, hogy csak 67 óta van iskolai eredményünk, mert lehetne ellenargumentomul valamit fölmutatni. Az, a magyar népre hízogó hazugság, hogy 67 óta a nemzet a sötétségből egyszerre a kultúrnemzetek nivójára emelkedett, méhében rejtli azt a valótlanágot is, mintha azelőtt semmi sem tétetett volna az oktatás ügyében.

A reformátusok elég ügyesek voltak, mert az ő munkálkodásukat szépen nyilvánosságra hozták s a nemzetemelkedésével mindig párhuzamba állították: a katolikusok azt elmulasztották, pedig tenniük kellett volna.

Mutatja a mai eredmény. Ime nines katol. tanítói világunknak történelmi öntudata. Bármily kütfőhöz nyúljon, csak azt látja, hogy mások mennyit tettek a kulturáért; katolikusok azonban csak elvétve talál, az is csak olyan felemás, szürke alakoeska. Igen! Hiányzik a történelmi öntudat, mert nines katol. neveléstörténetünk. Meg kell tehát rendülnie a kutatóak hitében és el kell fogadnia, a mit a meglévő történet állit, hogy a katol. nevelésügy kevés volt, csak lézengett, alig létezett; munkásai pedig aludtak. S ha másfél tízedig nem látták szükségét annak, hogy valamit tegyenek — miért szükséges az most!?

Ez az a kö, a melyben a magyar katolikus tanítóság megbotlik s fölkelvén, a másik félnek hisz. Itt kezdődik az a mai állapot; ez a hézag az az eke, mely a lelkeket úgy szántja föl, hogy a katol. ellenes tanoknak termő talajává lesz és lett. S ez mutatja elleneinek ügyességét.

T. közgyűlés! A milleniumon a magyar népnevelésügye is képviselve lesz. Ha ez a képviseltetés az eddigi állapotok színében történik, a katol. nevelésügy halálos dőfést kap. A történet hallgatólag igazságszolgáltatása fogja a magyar katolikusok vezetőire rásütni a letörülhetetlen bélyeget, hogy Szeut Istvántól 68-ig alig tettek valamit a kulturáért: alig akadt ember, ki a nép igazi boldogságán, nevelésén fáradozott volna.

Kegyetlen vád lenne ez, de megérdemelnénk, ha még most, a tizenkettedik órában sem ütnök földre a tört. Egy-szerre tudná meg az érdeklődő világ, hogy a magyar katolizmus megtagadta Mesterét s a nép kellő tanítását elmulasztotta.

Lelkem mélyéből vagyok arról meggyőződve, hogy ez nem igaz. Kathol. nevelésügynek s munkásoknak mindig kellett lenni; hanem egy kicsikét túlmént a mult a kereszténykedéseken: megtette az élő kötelességét, de az utókor számára összegyűjtve átadni nem látta szükségesnek, vagy mondjuk ki röviden: elmulasztotta.

Sok emléket elsőpörbetett a mult idők viharja; de mident nem. A kath. plebániák, esperességek s különösen a

a püspökségek és érsekségek irattárai és könyvtárai tenger-
adatot tartalmazhatnak, a melyek kimutathatnák azoknak ne-
veit és munkálkodását, a kik a kath. nevelésügyet előbbre-
vitték.

És ha ily munkák forogának a tanítók kezén, már maga a munkások száma gondolkozóba ejtené az olvasót, hogy mégis csak komoly és fontos ügy lehet az, melynek előbbre viteleért századokon keresztül annyian oly odaadó buzgalommal fáradoztak. Igen sok eltulajdonított vívmánnyal ismerkednénk meg e művekből, melyek alaposan fölnyithatnák a kétékedők szeméit. S az itt látott tábor küzdelme bátor-ságot öntene sokakba az ügy érdekében folytatandó harcra, küzdelemre.

Igaz, hogy sok idők mulasztása lenne a milleniumig, tehát rövid idő alatt pótolandó, — s e munkát egyes ember nem bírná meg. De a mit nem bír egy, megbirja száz.

Nem az az én óhajom, hogy valaki neki álljon e munkának s a nemzet ezredéves ünnepére úgy, a hogy összeírsse; én az idő rövidségéhez mért alapos munkát szeretnék a millenárius ünnepségen látni.

S ha a munka-felosztás elvét alkalmazzuk, e munka könnyen elkészíthető.

Úgyanis, ha minden egyházmegye megbizna egynehány embert, hogy egyházmegyénként részben a régmult, részben a közelmúlt s már részben a jelenben a kath. nevelésügy érdekében tettleg vagy irodalmilag működött vagy működő egyének életrajzait és munkálkodásuk vagy munkáik vázlatát egybe állítsák, az ország összes egyházmegyéjének megvolna a megye kath. tanügyi monografiájához közel álló oly műve, mely világosan kimutatná, kik voltak s körülbelül mit tettek kezdettől maig a kath. nevelésügy érdekében. S ha e kész munkák összevetése után egy központi bizottság egy közös munkát alkotna, kész volna a legelső tisztán kath. nevelés-történelem, melynek, ha lennének is hiányai, de alapul szolgálhatnának a későbbi ilyenemű munkálatokhoz.

Hogy mily hatást érne ez el? Erre egy más kérdéssel felelek: Volna-e nemzeti öntudat magyar történet nélkül? Ugy áll ma a kath. nevelők tábora, mint ahogy állna a nemzet történelem nélkül. A mi a nemzetnek a történelem, az lenne nekünk a kath. neveléstörténelem.

Ha kell lennie kathol. nevelésügynek, meg kell írni ennek történetét is, különben darabonként megy tönkre. Az isteni segedelemre hagyni az ügyet vakmerőséggel teljes bűn lenne, mert az Isten mi reánk is számított, mikor örökös segítségét megtette.

Szükségünk van tehát arra, hogy nyilvánosságra hozzuk a katolizmus minden jó cselekedetét. Szükségünk van a nyilvánosságra!

Ezek után a következő indítványt olvasta föl:

„A magyar nemzet ezredéves fennmaradását első sorban a keresztény tanoknak köszönheti; szükséges tehát, hogy a magyar katol. tanügy, mint a keresztény kultúrának hatalmas faktora e milleniumon kellőképen részt vegyen. A magyar kath. neveléstörténelem ma még csak az óhajok közé tartozik, e nélkül pedig a kath. tanügy az ünnepen meg nem jelenhetik, mert különben az eddig tapasztalt nev. történeti hiányok a kath. nevelésügyet hamis színben tüntetik föl.

S hogy e valóban nagy szabású és igényű munka megjelenhessék a milleniumra, mondja ki a testület:

1. hogy a) ftdő egyházmegyei főhatóság az iránt kerestessék meg, hogy bizzon meg több arra képesített egyént, kik az egyházmegye területén a legrégebb időtől a mai napig élt s élő és katolikus irányban akár közvetlenül tettel, akár irodalmilag működött tanférfiak életrajzát és munkálkodását a milleniumig elkészítik, a mely mű könyv alakban kiadatnék.

b) S ha ez igazán szükséges eszme a főhatóság helyesléssel találkozik, az iránt is kerestessék meg, hogy az ország területén levő összes egyházi főhatóságokkal ez eszmét közölvén, saját egyházmegyéjükben a milleniumig hasonló munkát készíttessenek.

2. Mivel minden legkisebb körnek is szüksége van ma, hogy nyomokat hagyó működését nyilvánosságra hozza, s hogy egyetlen is képviselve legyen a milleniumon, — mondja ki a testület, hogy a „Bács-Tiszavidéki róm. kath. Tanítóegyesület” területén levő kath. népiskolák történetét közösenként megírattván, egy kinevezendő bizottság által e művet összeállíttatja s a milleniumra kiadatja.

Dreisziger Ferencz,
rk. tanító.*

— **Megjelent: Az Erdélyi Káptalan Levéltára Gyula-Fehérvárt.** Ismerteti Beke Antal kanonok. Az Athenaeum betűivel. Budapesten. Ára egy forint. A ki ezen összeget a *püspöki Lyceum* nyomdájába beküldi, a füzetet bérmentve megkapja.

— **Jogi Tanácsadó** ezimmet életvaló praktikus vállalatot indított Istóczy Győző ügyvéd, orsz. képviselő. Az új szaklap a száraz elméleti fejtegetések helyett a jog gyakorlati részét műveli, tanácsokat ad előfizetőinek, szóval vagy írásban értesíti őket a fővárosi bíróságoknál, miniszteriumoknál levő ügyek elintézéséről s ára a kéthetente megjelenő lapnak csak 1 frt, melyből ölesőbb már csakugyan nem lehetne. Az eddig megjelent két szám nyívesen van összeállítva. Az előfizetésre való felhívásból kivesszük-e részletet: A szerkesztőség a „Jogi Tanácsadó” előfizetőinek a következő előnyöket nyújtja: A szerkesztőség az előfizetőknél ingyen szolgál jogi tanácsot, szóval levél útján. A szóbeli értekezési órák a szerkesztőség alábbi helyiségében, délután 3-tól 5 óráig, vasár- és ünnepnapokon délelőtt 8-tól 10 óráig vannak.

Levélbeli megkeresések esetében az ingyenes válasz a lehető legrövidebb idő alatt, sürgős esetekben postarudattal adatik. Továbbá a Jogi „Tanácsadó” előfizetőinek a Budapest székes-fővárosban levő összes bíróságoknál, úgy szinte az egyes királyi miniszteriumoknál s egyéb központi hivataloknál folyamatosan levő ügyek mibenállásáról s miként történt elintézéséről, ez iránti megkeresésre, levélbeli gyors, ingyenes értesítés adatik. A szerkesztőség levélbeli válasza postamentesen és pedig levelező lapon vagy a körülményekhez képest zárt leveleiben adatik. Csupán azon levelek, a melyekben okmányok és egyéb iratok küldetnek vissza, küldetnek bérmentetlenül, a megkeresőnek a címére, ajánlott értéklével gyantán. A „Jogi Tanácsadó” szerkesztősége és kiadóhivatala. Budapest, Gyöngygyutak-utca 8. szám a. van.

Kiadja: Az erdélyi róm. kath. irodalmi társulat. Felelős szerkesztő: ZLAMAL AGOST.
Szerkesztőtársak: BALINTH GYÖRGY, Dr. CSERNI BELA, FEJÉR GERŐ, VASS ALBERT.

Napi események köréből

— **Ő Felsége** a király magas névtünnepét a szokásos fényvel ünnepeltük meg. A székesegyházban d. e. 9 órakor üngös és ft. Bálint Károly apát-kanonok ur mondotta a nagy misét, mely alatt a helyben állomásozó 62-ik ezred zenekara s papnövendékeink dalegylete felváltva működtek. Az isteni tiszteleten az összes hivatalok, testületek és intézetek résztvettek.

— **Püspök urunk Ő Excellenciája** f. hó 3-án ülte születési napjának 75-ik évfordulóját és f. hó 4-én magas névtünnepét. Mindketten ünnepélyes alkalom arra kését bennünket, hogy Ő Excellenciájának fiui hódolatunkat és hálaikat bemutatva egyttal arra kérjük a jó Istent, hogy áldott főpásztorunkat nekünk még nagyon sokáig tartsa meg!

— **Csákány Adocdái** tőesperes urat és jubiláris áldozó-papot királyunk Ő Felsége Ferencz József lovagrendjével méltóztatott kitüntetni. Gratulálunk. Ad multos annos!

— **Kérelem.** Mint hogy folyó hó végével a múlt évi nov. 14-ike óta a Jézus szent gyermekétsége művére befolyt összegeket az esztergomi főigazgatóságához be kell küldenen, tisztelettel fölkérem a ft. helyi igazgató urakat, hogy az említett mű részére begyűlt adományokat f. hó 25-ik napjáig hozzáam átküldeni sziveskedjenek. Gyulafehérvárt, 1893. okt. 5-én. Steiner Ede, papnöveldéi lelkigazgató, a szent gyermekétsége művének ez időszertini egyházmegyei igazgatója.

— **Köszönet.** A csik-szent-mihályi egyháztanácsnak 1893. szeptember hó 17-én tartott ülésében az előző előterjesztésből örömmel vette tudomásul a gyűlés, hogy Kohn Simon budapesti kereskedő községünkben léte alkalmával látva templomi öltönyeink szegénységét és esekély voltát, templomunkat három jó karban lévő kaszualvá és minden hozzátartozóival sziveskedett megajándékozni. Midőn az egyháztanács gyűlése nevében hálas köszönetet mondunk ezen jótett fejében Kohn Simon urnak, kívánjuk, hogy hason jótétemények gyakorlására őt jövőben is az Isten segélje. Csik-Szent-Mihály, október 3. Kósa Péter megyebíró, Kósa György községi bíró, mint egyháztanácsos.

— **Pályázat.** Nagyelenze pusztán (Háromszék megye) a gróf Mikesfőle gözfürésztelepen egy róm. kath. tanítói állomás rendszeresítettét, melynek betöltése végett ezennel pályázat hirdettetik. Járandóságok: 400 frt készpénz, tisztességes lakás, világítás és fa a mennyi kell. Tanképesítő okmánynyal, keresztlevéllel és egyéb szolgálati bizonyítványokkal felszerelt kérvények Gróf Mikes Armin ő méltóságához Zabollára ezimezve jelen év október 13-ig alattirt plebánia hivatalhoz benyújtandók. Tót nyelv tudása előnyt nyújt. — Imecsfalván, 1893 szept. 23-án. Bors László, plebános.

— **Pályázat.** Az eszternelki csupán kántori állomás lemondás folytán üresedésbe jöven arra ezennel pályázat hirdettetik: évi jövedelme: 1.) 50 kalongya ősz, 50 kalongya tavasz gabna, 2. Oszpora 50 forint. 3.) Stólaból 40 forint. 4.) Votivalis misékből 3 frt. 5.) 71 terü fa, 6.) 2 hold 854 ööl szántó, 7.) 1 hold 168 ööl kaszáló. 8.) tisztességes szállás két szoba, kamara, esűr, istálló, szekérszín, sertésöl és vete-ményes kert a segéd kántoral együtt használva. Kötelméi kántori teendők végzése, szükség esetében a segéd kántori teendők helyesítése is. A kellőleg felszerelt pályázati tőlyamodványok folyó év, október 15-ig bezárólag a plebániai hivatalhoz beküldendők. Személyesen, megjelenők ellenében részeseülnek. Eszternelk, 1893 szept. 25-én. Bálint Ignác plebános.